

Ikääntyneiden henkilöiden asema sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaana ja potilaana on turvattava

Teksti: Päivi Ahosola

erityisasiantuntija,
Vanhusasiavaltuutetun toimisto

Ikääntyneiden sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaiden ja potilaiden turvallisuus on vanhusasiavaltuutetun vaikuttamistyön keskeinen kiinnostuksen kohde. Ikääntyneiden tulee saada tarvitsemansa palvelut, ja niiden pitää taata turvallinen arki.

Vanhusasiavaltuutetun toimisto on ensimmäisen puolentoista toimintavuotensa aikana saanut paljon yhteydenottoja kansalaisilta. Yhteydenotot ovat sisältäneet laajasti tietoa iäkkäiden asemasta ja oikeuksien toteutumisen tilanteesta eri yhteyksissä, ja niillä on suuri merkitys vanhusasiavaltuutetun vaikuttamistyössä. Suurin osa yhteydenotoista on koskenut vaikeuksia digiasioinnissa. Myös huoli sosiaali- ja terveyspalveluiden saamisesta ja epäkohdat palveluissa ovat yleinen yhteydenoton aihe. Turvallisuuden kannalta riskejä liittyy digiasiointiin sekä tilanteisiin kun palveluita ei saa tai ne eivät toimi niin kuin pitäisi.

Sähköisen asioinnin yleistyminen aiheuttaa monenlaisia turvallisuushaasteita iäkkäille, joille tietokoneen ja älypuhelimien käyttö ei aina ole tuttua eikä välttämättä lainkaan mahdollista. Jopa avun

saaminen, kuten lääkärinajan varaaminen, on saattanut viivästyä, jos sähköinen asiointi ei onnistu. Oma kysymyksensä on se, kuka tarvittaessa auttaa sähköisessä asiointissa, ja miten tilanteessa varmistetaan se, ettei esimerkiksi arkaluonteisia terveystietoja päädy väärin käsiin.

Turvallinen arki taattava

Sosiaali- ja terveyspalveluiden suhteen yhteydenottajien yleisin huolenaihe on se, että palvelua ei saa. Yhä useampi iäkäs asuu kotona siinäkin vaiheessa, kun toimintakyvyssä on jo paljon vajeita. Kuten olemme THL:n tiedoista lukeneet, kotihoidon käyntimäärät ovat laskeneet romahdusmaisesti ja käynnit kohdistuvat paljon apua tarvitseville. On tärkeää taata turvallinen arki kotona asuville iäkkäille ja huomioida, että kaikilla ei ole esimerkiksi omaisia tukena varmistamassa avun saantia.

Vanhusasiavaltuutetun keskeinen tehtävä on lausuntojen antaminen meneillään olevista lakiuudistuksista. Lausuntojen kautta vanhusasiavaltuutettu vaikuttaa myös asiakas- ja potilasturvallisuuden edistämiseksi. Yhtenä viimeisimpänä lausuttavana on ollut esimerkiksi luonnos hallituksen esitykseksi vanhuspalvelulain muuttamisesta siten, että suunniteltua ympärivuorokautisen palveluasumisen 0,7 henkilöstömitoitustasua vaatimusta siirrettäisiin usealla vuodella.

Vanhusasiavaltuutetun näkemys on, että mitoitusvaatimusta ei tule lykätä. Keskeinen perustelu riittävälle henkilöstömitoitukselle on asiakas- ja potilasturvallisuus. Valtaosalla ympärivuorokautisen palveluasumisen asiakkaista on pitkälle edennyt muistisairaus, jolloin henkilö tarvitsee jatkuvaa toisen henkilön läsnäoloa. Osaavaa henkilöstöä on oltava riittävästi. Myöskään yhteisöllinen asuminen, jossa asutaan omassa asunnossa, ei tällöin ole turvallinen ratkaisu.

Iäkkäiden sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaiden ja potilaiden on voitava luottaa siihen, että hoito ja palvelut järjestetään heidän turvallisuutensa varmistuen. ○

Vanhusasiavaltuutettu on itsenäinen ja riippumaton viranomainen, joka edistää ikääntyneiden edun ja oikeuksien toteutumista. Vanhusasiavaltuutetun tehtävä on varmistaa, että ikääntyneiden asema ja oikeudet otetaan huomioon lainsäädännössä ja yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Vanhusasiavaltuutettuna toimii Päivi Topo.

www.vanhusasia.fi